

Samarbete mellan personal och vårdnadshavare vid övergången från förskola till skola för barn i behov av särskilt stöd

Sandra Ly

Deimile Satkeviciute

Yrkeshögskoleexamen

Socionom 2018

2021

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Socionom
Identifikationsnummer:	23474 & 2855732
Författare:	Sandra Ly, Deimile Satkeviciute
Arbetets namn:	Samarbete mellan personal och vårdnadshavare vid övergångar från förskola till skola för barn med behov av särskilt stöd
Handledare (Arcada):	Carina Kiukas
Uppdragsgivare:	Yrkeshögskolan Arcada
<p>Sammandrag:</p> <p>Fokus i detta arbete ligger i samarbete mellan personal och vårdnadshavare inom området småbarnspedagogik. Syftet med litteraturstudie var att undersöka hur de professionella och vårdnadshavarna ska samarbeta vid övergången från förskola till skola med barn som är i behov av särskilt stöd för att barnet skall uppleva skolövergången som positiv. Varje barn ska ha rätt till stöd för en lärorik utveckling oberoende situationen. Studien behandlar frågeställningarna 1) vad kännetecknar en fungerande övergång från förskola till skola för barn med särskilt stöd? 2) vad innebär ett gott samarbete mellan vårdnadshavare och lärare för barn med särskilt stöd vid övergången från förskola till skola? Teorierna som användes var Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teorin och Van Gennep utvecklingsteorin. Materialet i litteraturstudie bestod av 10 vetenskapliga artiklar som vi senare analyserade med hjälp av Jacobsens innehållsanalys. Resultat visade att för en lyckad skolövergång är det viktigt att barnet ska bekanta sig med skolmiljön på förhand så barnet ska känna sig trygg när skolan börjar. Samtidigt är det viktigt med ett gott samarbete och en öppen kommunikation mellan vårdnadshavare och lärare för att nå mål som hade blivit överenskommen från början.</p>	
Nyckelord:	Övergången från förskola till skola, barn med särskilt stöd, samarbete mellan personal och vårdnadshavare
Sidantal:	41
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	23474 & 2855732
Author:	Sandra Ly & Deimile Satkeviciute
Title:	Cooperation between teachers and parents in transition from preschool to school for children with special needs
Supervisor (Arcada):	Carina Kiukas
Commissioned by:	Arcada University of Applied Sciences
<p>Abstract:</p> <p>The focus of this work is on collaboration between teachers and parents in the field of early childhood education and our aim with the study was to examine how the professional and parents should cooperate in the transition from preschool to elementary school with children that have special needs so that the child could experience the transition as positive. Every child has the right to get the support they are in need of to have an educative development no matter the situation. The theory that we proceeded with was from Bronfenbrenner's ecological development theory and from Van Genneps development theory. The material in the literature study consisted of 10 scientific articles that we later analyzed with the help of Jacobsen's content analysis. Results showed that for a successful school transfer, it is important for the child to become familiar with the school environment in advance so that the child will feel comfortable when school starts. At the same time, it is important to have good cooperation and open communication between parents and teachers to achieve goals that had been agreed from the beginning</p>	
Keywords:	Transition from preschool to school, children with disabilities, cooperation between teachers and parents
Number of pages:	41
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	5
2	BAKGRUND	6
	Exempel på behov av särskilt stöd.....	10
3	TIDIGARE FORSKNING	15
4	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	18
5	TEORETISK REFERENSRAM	19
	Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori.....	19
	Van Gennep utvecklingsteori	20
6	METOD	21
7	RESULTATREDOVISNING	24
	Hur vårdnadshavarna och lärarna upplever övergångsprocessen för barn i behov av särskilt stöd	27
	Läraernas och vårdnadshavarnas samarbete för en lyckad skolstart.....	28
8	DISKUSSION	29
	<i>Koppling till teori:</i>	30
	KÄLLOR	35
	BILAGOR	38
	<i>Bilaga 1. Insamling av databas</i>	38
	<i>Bilaga 2: resultat av material</i>	39

1 INLEDNING

I detta examensarbete studeras samarbetet mellan vårdnadshavare och lärare vid övergången från förskola till skola för barn i behov av särskilt stöd. Eftersom övergången är en stor förändring och viktig för barnets fortsatta lärande och utveckling är det oerhört viktigt att lärarna och vårdnadshavarna samarbetar för att barnet ska uppleva övergången som positiv. (Ballam, Perry & Garpelin 2017)

Broström (2009) talar om begreppet kommunikationsmässig kontinuitet som gäller när man talar om pedagogiska övergångarna. Med begreppet kommunikationsmässig kontinuitet menar man att det är viktigt att man tänker på barnets kunskaper, samarbete mellan förskolan, skolan och barnets familj. (Broström 2009)

De pedagogiska övergångarna har tagits allt mer i beaktande under de senare åren. Detta beror på att övergångar som till exempel från daghem till förskola eller från förskola till skola, är oftast känsliga perioder som kan lägga fotspår i barnets framtida lärande och utvecklande. (Ballam, Perry & Garpelin 2017).

Vid pedagogiska övergångar kan barnen bli tvungna att lämna det gamla och trygga och mötas av det nya och okända. Barnen måste förhålla sig till ändringar av miljö, människor, roller och regler samt förstå vad som förväntas av dem. Vid övergångarna måste alltså barnet anpassa sig till nya sammanhang. (Fabian 2007)

Då man talar om de pedagogiska övergångarna för barn med särskilt stöd måste man ta i beaktande flera aspekter. Detta skapar ytterligare utmaningar för vårdnadshavarna och lärarna. Barn som är i behov av särskilt stöd har oftast svårare med de adaptiva, kognitiva och sociala kunskaperna. Hur barnet upplever övergången beror mycket på vilka stödåtgärder som skolan erbjuder och hur skolan förhåller sig till det enskilda barnets behov. Det krävs förberedelser och anpassningsmetoder vid planeringen av övergången. Det är viktigt att lärarna och vårdnadshavarna har ett gott samarbete och att skolan får all nödvändig information om barnet för att kunna stöda barnet på bästa möjliga sätt. Skolan bör tänka på barnens individuella behov- samt anpassningsstödåtgärder och hjälpmedel. (Fernell 2012 & McIntyre et al. 2006)

Småbarnspedagogiken handlar om att alltid ha barnets bästa som utgångspunkt. Problematiken i fall med barn som är i behov av särskilt stöd är att barnet kan ha svårt att uppfatta förändringen och svårigheter med att uttrycka sig själv. Det är viktigt att man ser på varje barn som en enskild individ för att kunna bemöta barnets behov. (Lillvist & Wilder 2017)

Därför vill vi med denna studie vidare forska i hur skolpersonalen och vårdnadshavarna bör samarbeta vid övergången från förskola till skola och vad som bidrar till en fungerande övergång.

2 BAKGRUND

I detta kapitel behandlas vad övergångar är och vilken betydelse de har. Vi kommer att lyfta fram viktiga centrala begrepp, som läsaren kommer att ha nytta av för att bilda en bättre uppfattning om själva studien. I slutet av detta kapitel kommer vi även att beskriva varför vi valt att använda oss av vissa begrepp och vad som skiljer begreppen.

Övergångar

Enligt Vogler, Crivello & Woodhead (2008) kan begreppet övergång beskrivs som olika händelser och tidsperioder som man kan förknippa till förändringar i individens utveckling i olika samband. Griebel & Nilsen (2009) betonar att övergångarna är väldigt viktiga för barnen. Vid övergångarna bör barnet anpassa sig till en ny miljö, nya rutiner och ett nytt arbetssätt. Det är inte enbart barnet som måste förhålla sig till en förändring utan även barnets vårdnadshavare. Därför är det oerhört viktigt att de yrkesprofessionella stöder både barnet och vårdnadshavarna.

Övergångsprocessen inleds redan tidigt före skolstarten. Det handlar om att välja en lämplig skola för barnet, informera skolpedagogerna om förväntningar samt att man bekantar sig med den nya skolmiljön, läroplanen och med de nya lärarna. (Lillqvist & Wilder 2017 s. 27-28)

Lillvist & Wilder (2017 s.27 - 28) lyfter fram fyra grundläggande aspekter gällande de pedagogiska övergångarna. Dessa är önskemål, möjligheter, förväntningar och rättigheter som gäller barn, familj, skollärare, förskolelärare, samhället samt utbildningssystemet. Aspekterna underlättar lärarna att välja vilken metod och system som bäst passar barnets och familjens önskemål.

Önskemål utgår från vad familjen önskar sig utav barnets skolstart. Familjens önskemål brukar vara att barnet skall trivas, bli respekterad, få vänner och bli accepterad i gruppen medan barnets önskan att hen skall trivas och tycka om skolan samt att barnet skall få vänner och känna sig inkluderad i skolmiljön. Beträktat ur ett samhälleligt perspektiv är det viktigt att ha resurser och kunna erbjuda stöd som barnet behöver för att barnet ska känna sig bekväm med läroprocessen. I utbildningsinstitution är det viktigt att barnet skall få en positiv och god skolupplevelse. (Lillvist & Wilder 2017 s. 27-28)

För barn som genomgår en övergång ska det finnas en möjlighet att bygga på sin identitet och öka på sina kunskaper och färdigheter samt bilda en uppfattning om sina relationer till vuxna, vänner och familj medan lärarna jobbar med barnets övergång och barnets utveckling. (Lillvist & Wilder 2017 s. 27-28)

Familjens förväntningar är att barnets trivsel och säkerhet i skolmiljön skall vara ett centralt begrepp samt att barnets inlärningsbehov skall tas i beaktande. Barnets förväntningar är att lära sig i skolan och bli accepterad i skolan. Lärarna förväntar sig tillsammans med barnet, vårdnadshavarna och andra professionella att skapa en positiv miljö så barnet känner sig tryggt. Samhällets förväntningar är att barnet skall uppleva skolmiljön som en trygg plats och barnet skall få en positiv och lärorik skolupplevelse. (Lillvist & Wilder 2017 s.27-28)

Rättigheter. Lärarna skall kunna få resurser och stöd för att skapa en trygg miljö och ge en bra undervisning för barnet. Barnen skall få delta aktivt i övergången, bli lyhörd och ha rätt till en bra undervisning. Familjen skall uppleva att deras barn känner sig trygg i skolan. Vårdnadshavarna skall även bilda en respektfull relation till lärarna. (Lillvist & Wilder 2017 s.27-28)

För en välfungerande övergång för barnet är det viktigt att inte ha för högra krav på barnets prestation i skolan utan man skall istället utgå från mera realistiska krav. Det är viktigt att komma ihåg att alla barn har olika bakgrund. De barn som har svårare förhållanden hemma har en större sannolikhet att prestera sämre i skolan och möjligtvis uppleva mera utmaningar än de barn som har lättare livsförhållanden. Det är viktigt att komma ihåg att samma metoder inte fungerar för alla barn. (Lillvist & Wilder 2017 s. 37)

I en välfungerad övergång ingår barnets och familjens trygghet och flexibilitet. Samarbetet mellan familjen och pedagoger kräver en god relation och förtroende från båda sidor. För barnet är det viktigt att få uppmuntran och stöd från vårdnadshavarna och själv vara motiverat till att lära sig nya saker. (Lillvist & Wilder 2017 s.38)

Särskilt stöd för barn

Särskilt stöd erbjuds för barn som har svårigheter att uppnå målen i växande, utveckling eller lärande. Detta kan bero på att barnet har till exempel ett handikapp eller en allvarlig sjukdom. Målet med det särskilda stödet är att ge barnet stöd för växande och lärande och främja barnets inlärningsförutsättningar. Det är viktigt att alla barn skall få känna glädje över att lyckas och lära sig. Resursförstärkande stärker barnets självkänsla och uppmuntrar barnet till att lära. (Utbildningsstyrelsen 2014)

För att barnet skall få det stödet barnet är i behov av bör det fattas beslut om särskilt stöd. Beslutet kan fattas före förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen har påbörjats eller under tiden utbildningen pågår. (Utbildningsstyrelsen 2014)

Det särskilda stödet innebär specialundervisning och annat stöd som det enskilda barnet är i behov av och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning. All sort av stöd som förekommer i lagen om grundläggande utbildning får pedagogerna och lärarna använda sig av. Den som är ansvarig för förskoleundervisningen bör se till att barnet som är i behov av särskilt stöd har möjlighet att få stöd av en specialpedagog. (Utbildningsstyrelsen 2014)

Före man påbörjar processen om barnet behöver särskilt stöd skall lärarna ta kontakt med vårdnadshavare/närmaste anhöriga och kalla in dem på ett möte där läraren kan träffa barnet och vårdnadshavarna personligen. Med det vill man höra vårdnadshavares synpunkter samt berätta vad det innebär i praktiken. Ifall vårdnadshavaren inte visar intresset till mötet eller diskussioner gällande barnets behov av särskilt stöd kan utbildningsanordnaren fatta beslut även utan vårdnadshavare om man anser att det är bättre för barnet. (Utbildningsstyrelsen 2014)

För att kunna bedöma beslut om särskilt stöd finns det två sätt att identifiera det på. Den pedagogiska eller medicinska utredningen. Med hjälp av modellblanketter som har skapats av utbildningsstyrelsen kan man göra en pedagogisk utredning som utgår från skolans läroplan. Beslutet om särskilt stöd godkänns av rektor eller bildningsdirektör. Ett gjort beslut skall motiveras enligt förvaltningslagen 45 § där man förklarar vilka faktorer som påverkade beslutet om särskilt stöd. (Utbildningsstyrelsen 2014)

Beslutet granskas enligt lagen 17 § som fattas av utbildningsanordnaren och förekommer åtminstone efter årskurs 2–7. Samtidigt skall man följa med ifall barnets behov av särskilt stöd förändras och behöver förnyas eller avslutas.

När barnet får ett godkänt beslut skall det göras en individuell plan som utgår ifrån uppföljning och utvärdering av barnet studier, metoder som används vid bedömningen, barnets egen bedömning samt andra alternativ som pedagoger kan organisera t.ex. gruppindelning, undervisningsmetoder och arbetssätt. Stödet som barnet får kan vara kort- eller långvarig samtidigt kan det gälla bara vissa lärokurser. I läroplanen som görs är det viktigt att skriva ner kursens mål och följa med hur barnet framsteg skrider fram. (Utbildningsstyrelsen 2014)

Då det har gjorts ett beslut om särskilt stöd för ett barn görs det en individuell plan för hur undervisningen skall ordnas. Specialundervisningen bör trygga barnets lärande.

Barn som är berättigade till särskilt stöd får utöver pedagogiska lösningar i specialundervisningen som främjar lärandet andra stöd, som till exempel elevvård, tolknings-och biträdestjänster sam särskilda hjälpmedel. (Utbildningsstyrelsen 2014)

Exempel på behov av särskilt stöd

Intellektuell funktionsnedsättning

Intellektuell funktionsnedsättning kan beskrivas på flera olika sätt beroende på om den ses på en individnivå eller på en samhällsnivå. Det finns en gemensam definition på vad en intellektuell funktionsnedsättning innebär, intelligensnedsättning och att individen har svårigheter med att klara av det vardagliga livet på egen hand. (Ineland, Molin & Sauer 2019 s.64)

Intellektuell funktionsnedsättning handlar om att det finns nedsättningar i förstånds-funktionen. Man kan ha svårt att tänka abstrakt och man glömmer sakerna lätt. Man kan även ha svårigheter med att anpassa sig till omgivningen och att uppfatta verkligheten. (Kylan 1981)

Då man talar om en intellektuell funktionsnedsättning talar man oftast om en kognitiv funktionsnedsättning eftersom en funktionsnedsättning oftast uppstår då individen lider av en hjärnskada. (Ineland, Molin & Sauer 2019 s.64) Grunewald (2004) säger att man kan även födas med intellektuell funktionsnedsättning ifall man får förgiftning under graviditeten, syrebrist eller fysisk skada, för låg eller hög vikt hos det nyfödda barnet, autism, rubbning i ämnesomsättning eller näringstillförsel och kromosom – och gen-ambnormitet.

Oftast blir personer som lider av en funktionsnedsättning redan skadade under fosterstadiet. I andra fall blir de skadade vid förlossningen och vid exceptionella fall uppstår skadan vid barnåren. I samband med skadan uppstår det ofta motoriska, sensoriska och medicinska funktionsnedsättningar vilket leder i sin tur till en kombination av flera funktionsnedsättningar. (Ineland, Molin & Sauer 2019 s.64)

Flera olika internationella klassifikationssystem har beskrivit vad de anser att en intellektuell funktionsnedsättning innebär. De nedannämnda benämningar är bland de mest använda då man talar om en funktionsnedsättning. (Ineland, Molin & Sauer 2019 s.65)

Enligt American Association on Mental Retardation (AAMR) definieras intellektuell funktionsnedsättning som en nedsättning både i intelligensen och i förmågan att kunna anpassa sig till personer i ens omgivning och miljö. Det handlar om nedsättningar i akademiska färdigheter, sociala färdigheter och praktiska färdigheter. (Ineland, Molin & Sauer 2019 s.65)

ICD-10 som har utvecklats av Världshälsoorganisationen (WHO) anser att en intellektuell funktionsnedsättning innebär en avstannad eller inkomplett utveckling av intelligensen, vilket leder till att det uppstår ett hinder av utvecklingen till en kognitiv och språklig förmågan samt ett hinder till en motorisk och social förmågan. (Ineland, Molin & Sauer 2019 s.65)

DSM-IV-TR (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) som har utvecklats av American Psychiatric Association (APA), menar att tre kriterier måste vara nådda innan man kan ge diagnosen intellektuell funktionsnedsättning och dessa kriterier måste dessutom ha uppstått före 18 års åldern.

Till den mest centrala kriterierna hör en betydande nedsatt intellektuell förmåga som kombineras av svårigheter gällande anpassningsförmågor inom minst två av elva delområden: kommunikation, klara av vardagslivet, hushållsarbete, sociala färdigheter, självbestämmande, akademiska färdigheter, arbete, fritid, hälsa och säkerhet. Eftersom en intellektuell funktionsnedsättning varierar från person till person kategoriseras funktionsnedsättningen på olika nivåer. Dessa nivåer är lindrig utvecklingsstörning, måttlig utvecklingsstörning, svår utvecklingsstörning och djup utvecklingsstörning. (Ineland, Molin & Sauer 2019 s.65)

Läs- och skrivsvårigheter

Det är från 1–2 upp till 20 % av befolkningen som har läs- och skrivsvårigheter. Man kan ha lässvårighet eller skrivsvårighet antingen endera eller både och. Det finns ingen orsak var-för man har läs och skrivsvårigheter men detta leder till att barnet har det svårare än andra barn att lära sig i skolan. Ett annat ord för läs- och skrivsvårigheter är dyslexi. (Sandberg 2009 s.117–126).

Om man har lässvårighet har man svårigheter med att få ihop längre ord, förstå text, läsa längre ord eller läsa i en normal hastighet. Medan om man har skrivsvårighet uppstår problem med att skriva. Man skriver orden som man hör t.ex. (genomföra till genomföra). Man har svårt med orden som innehåller två bokstäver t.ex. (detta till deta) samt att man lämnar bort några bokstäver i ordet. (Sandberg 2009 s.117–126).

Språkstörning

Det är ca. 7 % av barnen i åldern mellan 5 – 7 år som har diagnosspråkstörning. Det finns ingen tydlig skillnad vad som innefattar en språkutveckling, försening eller störning. Ifall man ser en tydlig försening i jämförelse med den ”vanliga” språkutveckling eller om man ser en märkbar skillnad i språkutvecklingen som inte finner sig i ramarna för den typiska språkutvecklingen, så klassificeras den högst antagligen till en språkstörning. Språkstörningen kan förekomma för dem som har sämre hörsel, syn, motorik eller en känslomässig utveckling. Om barnet har problem med uttalande av orden, kan andra tro att barnet är yngre än vad hen är eftersom det uppstår problem att förstå barnet. Ifall det gäller svårigheter med grammatiken har barnet svårt att böja orden vilket leder till att barnet uttrycker sig med korta och enkla meningar. Ifall barnet har svårigheter med att förstå texten och språk ser det ut att barnet är okoncentrerad eftersom hen inte förstår meningen. Om man har flera brister samtidigt leder det till att man har en gravare språkstörning. (Sandberg 2009 s. 67–68)

Sociala och emotionella störningar

Sociala och emotionella problem kan delas in i två begrepp så som aggressivitet och tillbakadragenhet. De barn som har aggressions svårigheter är ofta de barn som är högljudda och kräver mera uppmärksamhet än de barn som är tillbakadragna som oftast inte syns på samma sätt. Att barnen reagerar på ett sådant sätt i skolan kan bero på t.ex. problem i hemmet. Barnen koncentrerar sig på familjeproblemen och har svårare att anpassa sig till skolan. Det kan leda till att barnet är orolig, har svårt att sitta stilla och söker uppmärksamhet från vuxna genom att vara krävande. (Johannessen 1997).

Lärandesvårigheter

Lärandesvårigheter kan beskrivas som psykologiska eller neurologiska störningar och hinder i motoriska, perceptuella, språkliga och kognitiva funktioner. Detta leder till att barn och unga inte har kunskaper och färdigheter som de andra barnen, det vill säga att de är efter i utvecklingen. (Amservik, et al 1995 s. 16 - 17)

Lärandesvårigheter kan bero på flera olika saker. Oftast finns det flera faktorer som påverkar till grundproblemet hos barn. De mest förekommande orsakerna kan man dela in i två huvudgrupper. Den första gruppen är den diverse organiska faktorn som till exempel, hjärnskador, ärftliga faktorer och biokemiska faktorer. Till den andra gruppen hör miljöfaktorer som till exempel stress, understimulering och undernäring. (Asmervik, et al. 1995 s.16)

Då ett barn lider av lärandesvårigheter kan barnet ha svårt att tolka eller följa de instruktioner läraren ger eller svårigheter med att lära sig siffror och bokstäver. Lärandesvårigheter kan också bero på syn-eller hörselskador, psykisk funktionsnedsättning, känslomässiga problem, anpassningssvårigheter eller en inte tillräckligt bra undervisning. (Asmervik, et al. 1995 s.16)

Synsvårigheter

Synskada gäller personer som har en nedsatt synförmåga och personer som är blinda. Det finns olika orsaker varför man får en synskada. Det kan vara vävnader i ögat som är skadade, infektion i ögat, olyckor och m.m. Detta gör att ett barn med en synskada är i behov av extra stöd av vuxna. Barnets utveckling beror mycket på vårdnadshavarnas initiativ.

Det är viktigt att vårdnadshavarna ger resursförstärkande beröm för det som barnet klarar av själv men ger stöd i andra vardagliga aktiviteter som barnet har svårare med. Om ett barn som har en synskada har svårigheter i skolan betyder det inte att barnet inte är intellektuell. Barnet behöver bara mera handledning och tid. För att saker kan dröja längre än normalt har barnen med synskada svårare att hitta vänner, eftersom de inte kan vara med i vissa lekar. (Ogden & Rygvold A- L s.217–226)

Socionomens roll under övergången

Under övergången är det viktigt att socionomen får vårdnadshavarna och barnen att känna sig sedda och hörda. Det gäller för socionomen att aktivt lyssna och utgå från vad vårdnadshavarna anser att deras barn är i behov av. Socionomen bör också informera vårdnadshavarna om vilka olika alternativ och tjänster som erbjuds för de individuella barnets behov. (Sharon et al. 2007)

Då barnet påbörjar skolstarten bör de professionella se till att miljön är anpassat enligt vad som tidigare kommits överens om med familjen samt se till att alla social- och hälso-tjänster fortsätter. (Sharon et al. 2007)

Kommunikationen är a och o både mellan vårdnadshavarna och skolan men också mellan personalen som kommer att arbeta med barnet för att skapa struktur i arbetet och för att kunna nå samma mål. Socionomen bör även se till att vårdnadshavarna inte lagt allt för höga krav på barnet och förbereda barnet inför vad som förväntas av barnet under övergångsprocessen. (Sharon et al. 2007)

Det är viktigt att vårdnadshavarna känner sig trygga och välkomna och får information som stödjer barnets lärande. Socionomen skall tillföra positiv energi och försöka att minimera stress och oro för barnet och vårdnadshavarna. (Sharon et al. 2007)

Lärare

Vi har använt oss av ordet lärare istället för utbildningspersonal eftersom det används mest i olika styrdokument inom småbarnspedagogiken. När vi talar om lärare menar vi i allmänhet lärare inom småbarnspedagogik, lärare i grundskolan och andra pedagoger.

Vårdnadshavare

Vi har valt att använda oss av ordet vårdnadshavare istället för föräldrarna eftersom vi är medvetna att familjer kan se annorlunda ut och barnet inte bor tillsammans med sina biologiska föräldrar.

Särskilt stöd

När man använder sig av ordet särskilt stöd kan det handla om en sjukdom, skada eller funktionshinder. Med ordet särskilt stöd kan det vara allt från läs-skrivsvårigheter till ett gravare funktionshinder. Vi valde att använda oss av ordet särskilt stöd för att det används mest i olika styrdokument samt utbildningsstyrelsen.

Samverkan och samarbete

Samverkan beskrivs som ett omfattande gemensamt agerande som är planerat på ett systematiskt plan. Samverkan innebär att framställa sina kunskaper till en uppgift som man skall genomföra tillsammans med någon annan. Det kan också beskrivas som samordnande av resurser för att lösa ett gemensamt problem. (Lillvist & Wilder 2017 s.139)

Samarbete är ett mer djupgående handlande som kräver mera tid och resurser i ett gemensamt handlande. I samarbete arbetar man tillsammans för att konstruera ett gemensamt mål. För att kunna samarbeta måste man komma nära varandra, planera och anordna arbetet tillsammans. (Lillvist & Wilder 2017 s.139)

Detta betyder alltså att samarbete och samverka betyder två olika saker. I samarbete arbetar man praktiskt och tillsammans för att nå ett gemensamt mål. Samverkan handlar mera om att informera vårdnadshavarna om skolarbetet utifrån skolans utgångspunkter och inte utifrån ett gemensamt mål. (Lillvist & Wilder 2017 s.139)

3 TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel presenteras tidigare forskning om samarbete mellan lärare och vårdnadshavare vid övergången från förskola till skola med barn i behov av särskilt stöd samt vilken betydelsesamarbetet har för barnet.

Barn i behov av särskilt stöd samt deras familj upplever övergångarna som väldigt svåra eftersom det finns flera faktorer som måste tas i beaktan. Det är viktigt att skolorna får tillgång till barnets dokumentation för att få den informationen om barnet som behövs och för att bättre kunna förstå och anpassa sig till barnets behov. För barn med särskilt

stöd bör vårdnadshavarna och skolan ett stort ansvar för att barnet skall uppleva övergången som positiv.

Övergång till förskolan för barn med flera särskilda behov

I artikeln “Transitions of families from early intervention to preschool intervention for children with disabilities” av Conelly (2007) sägs det att det är viktigt att familjen som har ett barn med särskilda behov blir inkluderad i processen av barnets övergång. Familjen kan uppleva stress under övergångens gång och oroa sig över hur barnet skall trivas med nya miljön. Det gjordes en blankett som skickades hem till vårdnadshavarna där de skulle svara på frågorna om vad de förväntar sig av övergången. Det ställdes nio frågor som var; vad betyder övergången för dig? har din familj sociala stöd? Hur bearbetar din familj stress? Finns det andra orsaker i er familj som skapar stress? Är er familj medveten om barnets alla möjligheter? Förstår din familj processen med övergången? Vad är era förväntningar med övergången? Förstår er familj terminologi av övergången? Har ni en bra kommunikation i familjen?

För att familjen skall uppleva en bra och trygg övergång är det viktigt att de hålls uppdaterade om vad som pågår och hur övergången sker. En bra kommunikation spelar en stor roll om hur familjen reagerar på övergången samt det är också viktigt att familjens önskemål blir hörda.

Studieundersökning om samarbete med vuxna och lärare och barnets upplevelse om övergången

I Kanada gjordes en kvalitativ studieundersökning med 17 barn som var mellan 5–6 år där vårdnadshavare och lärare blev intervjuade om hur de upplever samarbete mellan varandra och hur barnet upplever situationen dvs. före och efter övergången. Det mest positiva övergångar upplevdes när barnet och vuxna hade en bra relation och öppen kommunikation samt när barnet fick bekanta sig med skolan på förhand. Vårdnadshavarna och lärarna ansåg att det var väldigt viktigt att barnen bekanta sig i god tid till den nya lärmiljön före skolstarten eftersom det tar längre tid för barn med särskilda behov att bekanta sig till nya och främmande miljöer.

Lärarna konstaterade att det bör göras en individuell plan för varje enskilda barn som motsvarar deras kompetenser samt att det bör hållas flera olika tillfällen för lärarna, vårdnadshavarna och barnen där de tillsammans kan planera en plan för barnets övergångsprocess. (Rawlinson & Hamilton 2012)

Vårdnadshavarnas perspektiv på övergången

Det har gjorts en intervjustudie i Kanada med intervjufrågor om hur vårdnadshavare upplevde skolövergången för barn i behov av särskilt stöd. I intervjun deltog vårdnadshavare till 37 barn som var i ålder 4–6 år gamla. Efter intervjun visade resultaten att vårdnadshavarna upplevde att kommunikationen mellan vårdnadshavare och lärare var en viktig del och före skolstarten var den mycket bättre än då barnet hade börjat skolgången. Vårdnadshavare upplevde att det som hade blivit överenskommet från början hade blivit delvis uppfyllt, vilket tyder på att vårdnadshavare var både missnöjda och nöjda. (Siddiqua & Janus 2017).

Övningar för en smidigare övergång

I Finland gjordes det en undersökning, där forskarna ville få en uppfattning om hur lärarna och vårdnadshavarna förhåller sig till övningar som underlättar övergången från förskola till skola. I undersökningen deltog det 230 förskolelärare, 131 grundskolelärare och 2662 vårdnadshavare. Med denna studie ville forskarna få svar på vårdnadshavarnas och lärarnas åsikter kring övergångsövningar. Detta gjorde de genom ett frågeformulär. (Ahtola et al. 2016)

I resultaten visade det sig att lärarna och vårdnadshavarna tyckte att dessa övningar var relativt viktiga. De ansåg inte att någon övning inte var viktig. I genomsnitt var de flesta av den åsikten att det viktigaste var att bekanta sig med skolan på förhand och det minst viktiga var lärarnas samarbete vid planeringen av läroplanen. Intressant nog tyder tidigare undersökningar på att kommunikationen mellan förskole- och grundskolelärare samt deras samarbete kring läroplanen anses vara bland de viktigaste övningarna i samband med att prestera och anpassa sig. Trots att övningarna inte genomförs ofta. Som en helhet av resultatet verkar det som att det finns en överenskommelse till en viss nivå med vårdnadshavarna, förskole och grundskolelärarna. (Ahtola et al. 2016)

Övergångsprogram för vårdnadshavare som stöd för att hjälpa barnet från övergången från förskola till skola

I Australien gjordes det ett undersökningsprogram som var riktat till vårdnadshavare vars barn skulle börja skolan. I programmet deltog det 576 vårdnadshavare från 21 olika grundskolor. (Giallo et al. 2010) Syftet med undersökningen var att vårdnadshavarna skulle skapa sig en djupare uppfattning om övergångsprocessen samt stöda sina barn vid övergången. (Giallo et al. 2010) Det visade sig att övergångsprocessprogrammet hade en positiv inverkan på vårdnadshavarnas förmåga att hjälpa barnet vid övergångsprocessen. Resultaten visade också att de vårdnadshavarna som deltog i programmet var mera engagerade i barnets skolgång under den första terminen. (Giallo et al. 2010)

Undersökningsprogrammet fick positiv feedback av vårdnadshavarna där vårdnadshavarna tyckte att programmets innehåll var användbart. (Giallo et al. 2010)

Programmet erbjöd information och praktiska strategier till hur man kan förbereda sitt barn inför skolstarten samt hur man kan stöda och hjälpa barnet med svårigheter som kan förekomma under övergången. (Giallo et al. 2010)

Denna studie tyder på att vårdnadshavare som får rätt information kan skapa en djupare uppfattning om hur de skall agera och förhålla sig vid övergångsprocessen och hjälpa deras barn att anpassa sig till skolan. (Giallo et al. 2010)

4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med denna studie är att undersöka hur lärarna och vårdnadshavarna ska samarbeta vid övergången från förskola till skola med barn som är i behov av särskilt stöd, för att barnet ska uppleva övergången som positiv. Målet är att med hjälp av vår studie hjälpa och stöda vårdnadshavare och lärare i samarbetet för barnets bästa.

Frågeställningarna för lärdomsprovet är följande:

Vad kännetecknar en fungerande övergång från förskola till skola för barn med särskilt stöd?

Vad innebär ett gott samarbete mellan vårdnadshavare och lärare för barn med särskilt stöd vid övergångar från förskola till skola?

5 TEORETISK REFERENSRAM

Teorier vi kommer att utgå ifrån i vår studie är Bronnfrenbrenners utvecklingsekologiska teori och Van Genneps teori om övergångsriter.

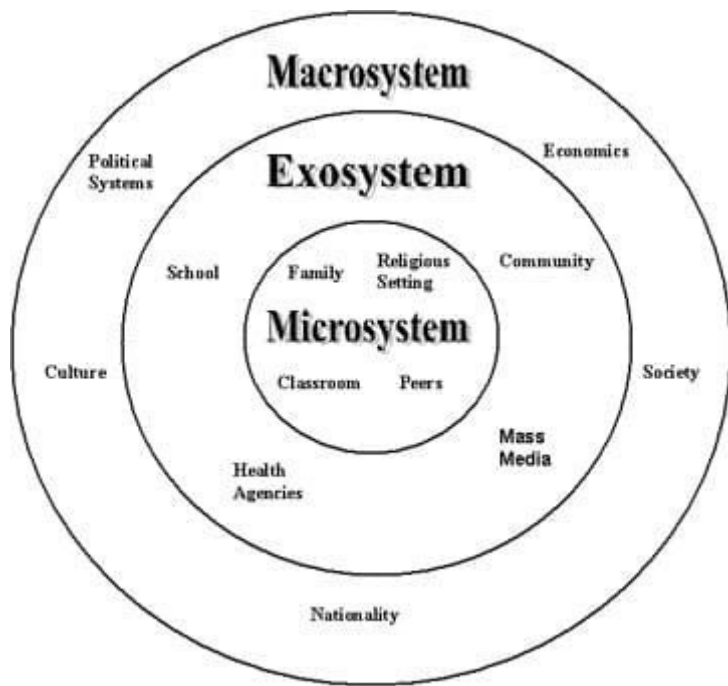
Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori

En teoretisk modell som används ofta och som har haft en stor betydelse för de pedagogiska övergångarna samt för barnets utvecklande och lärande är Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori. I modell bör barnet ligga i centrum. (Bronfenbrenner 1979)

Teorin fokuserar sig på barnets lärande och utveckling och samspelet genom barnets övergångar. Bronfenbrenner lyfter fram att det är viktigt att barnet möter på olika miljöer som har tre viktiga begrepp: relation, aktivitet och roll. Bronfenbrenners modell består av fyra slutna cirklar som är Mikrosystem, Mesosystem, Exosystem och Makrosystem. Varje namn har en egen betydelse. (Bronfenbrenner 1979)

Då barnet befinner sig i centrum är barnet omgivet av mikrosystemet. Med detta menas de samband inom vilket barnet har en nära relation till. Mikrosystem handlar alltså om barnets förhållanden och närmiljö som t.ex. familj, hem, skola, lärare och m.m. I mikrosystemet är barnet en aktiv aktör och integrerar med familjemedlemmarna. (Bronfenbrenner 1979)

Samspelet som finns mellan mikrosystemet kallas för mesosystem. Nästa nivå är exosystemet. Med Exosystem pratar man om saker som inte egentligen berör barnet genom mikrosystem men som ändå har en stor betydelse i barnets liv. Det kan handla t.ex. om förädlarnas arbetsplatser. Den yttersta cirkeln kallar Bronfenbrenner för makrosystemet där olika yttre faktorer bör tas i beaktande som berör barnets lärande och utveckling. Makrosystem handlar om samhällets lagar, ekonomi och levnadssätt som har en inverkan på barnets uppväxt. (Bronfenbrenner 1979)

Figur 1. Schooworkhelper.net (2011)

Van Gennep utvecklingsteori

Arnold van Gennep (1873-1957) var en fransk folklorist och antropolog. V. Gennep kom med begreppet övergångsriter redan på 1908-talet. Övergångsriter handlar om förändringar i livet.

Van Gennep utvecklade teorin om övergångsriter för att beskriva hur individer övergår från ett sammanhang till ett annat och hur de uppnår ett socialt status genom detta. Han menar att olika övergångar påverkar människan genom livet och är därmed sociokulturella ritualer eller handlingar. Gennep delar övergångsprocessen i tre olika mönster. Den första kallas till preliminala fasen (separationsfasen) som handlar om att man förbereder barnet med att lämna det som har varit. Den andra fasen handlar om den liminala fasen (övergångsfasen) som handlar om själva övergångsprocessen och slutligen den tredje fasen postliminala fasen (integrations fasen) som handlar om att barnet anpassar sig in i den nya situationen. (Van Gennep, 1960)

6 METOD

För att svara på frågeställningar har vi valt som metod en allmän litteraturstudie. Materialet som användes bestod av flera olika vetenskapliga artiklar och analyser för att få svar på våra frågeställningar. Vi anser att en allmän litteraturstudie är ett bra sätt att bidra till kunskapsökning hos professionella inom det sociala området om varför det är viktigt för barnet att få det stöd barnet är i behov av under övergången och vilken stor betydelse samarbetet mellan vårdnadshavare och lärare har för barnet.

Det finns flera olika termer som kan användas för att beskriva en litteraturstudie, såsom till exempel litteraturöversikt, forskningsöversikt eller litteraturgenomgång. Syftet med denna sorts av studie kan antingen vara att klargöra kunskapsläget inom ett specifikt område eller att sammanställa en beskrivande bakgrund som uppmanar till att en empirisk studie görs. Med denna studie vill vi klargöra behovet av att ha kunskap om de tidiga övergångarna. (Forsberg & Wengström 2008 s. 29)

I en allmän litteraturstudie tar man fasta på vetenskapligt material och hurdan forskning det har tidigare gjorts inom samma område för att skapa en djupare uppfattning om ämnet. Det handlar om att ta upp relevant forskning i ämnet man tycker är intressant. Det som är viktigt att tänka på då man gör en allmän litteraturstudie är att avgränsa ett forskningsområde genom att kategorisera det insamlade materialet. (Friberg 2017 s.143)

Man bör också tänka på att man väljer ett problemområde både utifrån en kvantitativ och kvalitativ utgångspunkt. Denna typ av litteraturöversikt ger kunskap som kan hjälpa och stöda det praktiska vårdarbetet men ger också kunskap om vad som inte är fungerande som forsknings föremål. (Friberg 2006 s.87)

Datainsamling

För att hitta pålitliga och relevanta vetenskapliga källor har vi använt oss av databasen Google Scholar och ESCOB, vi har använt oss av sökord som children, intellectual disability, children with special needs, children in the autism-spectrum ,cooperation, parents, teachers, transition, school.

Inklusions och exklusionskriterier

Sökningarna begränsades till mellan åren 2000 och 2020. Språk begränsades till svenska och engelska. Vetenskapliga artiklar vi använt oss av handlar om övergångar, samarbete och barn med särskilda behov. Artiklar handlar om barn med särskilt stöd men även intellektuell funktionsnedsättning och barn med autismspektrum.

Vi undvek att använda oss av artiklar som är äldre än år 2000. artiklar som är ej full tillgängliga samt artiklar som inte hanterar våra centrala begrepp.

Figur2: inklusion & exklusion

Inkluderas	Exkluderas
<ol style="list-style-type: none">1. Målgrupp: Barn som är i 6-7 års ålder som är i behov av särskilt stöd, intellektuell funktionsnedsättning och inom autism spektrumet.2. Undersökningar gjorda från år 2000–20203. Undersökningar skrivna på engelska4. Vetenskapliga artiklar som handlar om övergångar, samarbete och barn i behov av särskilt stöd5. Begränsningar inom Europa och USA	<ol style="list-style-type: none">1. Artiklar äldre än år 20002. Artiklar som är inte full tillgängliga3. Artiklar som inte hanterar våra centrala begrepp.

Analysmetod

Vi utgick från Jacobsens innehållsanalys. Det första steget var att analysera artiklarna genom att kategorisera dem i olika teman. Med detta menas att små delar analyseras och helheten betraktas. Syftet med denna analysmetod är att förenkla och berika resultatet. Kategoriseringen baserar sig på de centrala begreppen i artiklarna vi använt oss av. Efter att ha kategoriserat kommer vi att kontrollera hur relativa våra artiklar är till förhållande till vårt forskningstema och frågor. (Jacobsen 2012 s. 146–150)

Kategoriseringen förenklar den omfattande och detaljerade datainsamlingen och ger texten struktur. Detta gör det enklare att behandla själva analysen, då man kan fokusera på innehållet i kategorierna och inte hela datamassan. Varje kategori bör fyllas med meningar från olika källor så att ämnet kan belysas från flera olika synvinklar. (Jacobsen 2007 s. 139 – 140)

Enligt Jacobsen (2007 s.139) kan man dela in genomförandet av en innehållsanalys i fem olika faser. I den första fasen delar man upp texten i olika teman eller problemställningar, detta kallas för kategorisering. I den andra fasen bör man fokusera på vilka teman som lyfts fram i datainsamlingen, det gäller alltså att inte enbart fokusera på de enskilda datakällorna utan att hitta gemensamma teman som datakällorna vill få fram med undersökningarna.

Det nästa steget blir att räkna hur många gånger ett tema nämns. I den fjärde fasen bör man söka efter skillnader och likheter för att kunna jämföra de olika observationerna och till sist söka efter förklaringar till skillnaderna man hittat. (Jacobsen 2012 s. 139)

Etiska aspekter

I examensarbetet utgår vi ifrån TENKs forskningsetiska principer som är en del av den forskningsetiska delegationen i Finland. Vårt examensarbete bygger på noggrannhet, ärlighet, kritisk granskning och trovärdighet, både i dokumenteringen och våra resultat samt i granskningen av undersökningar och resultat som gjorts av andra.

Dataanskaffningsmetoder, undersökningsmetoder och bedömningsmetoder som vi använder är relevanta till vår litteraturstudie och iakttar det på ett korrekt sätt som man använder från en trovärdig tidigare forskning som utgår från Arcadas vetenskapliga praxis.

Vi använde oss av relevanta källor och utesluta de irrelevanta. Då det blir aktuellt att publicera studiens resultat kommer vi att ta i beaktande öppenhet och ansvarsfull kommunikation vilket är kännetecknande för en akademisk verksamhet. Det är viktigt att visa respekt och att vara omtänksam gentemot andra forskares arbete. Eftersom vi skriver en litteraturstudie har vi använt oss av data som är vetenskaplig och analyserat.

Jacobsen (2012 s.37) tar upp vikten av att inte fuska eller förfalska resultat. Det är viktigt med öppenhet för att undvika etisk förfalskning. För att studien skall vara etisk är det viktigt att ta i beaktande tre aspekter. Väsentlighet, god vetenskaplig kvalitet och att genomföra studien på ett etiskt sätt. (Henricson 2012 s. 76)

7 RESULTATREDOVISNING

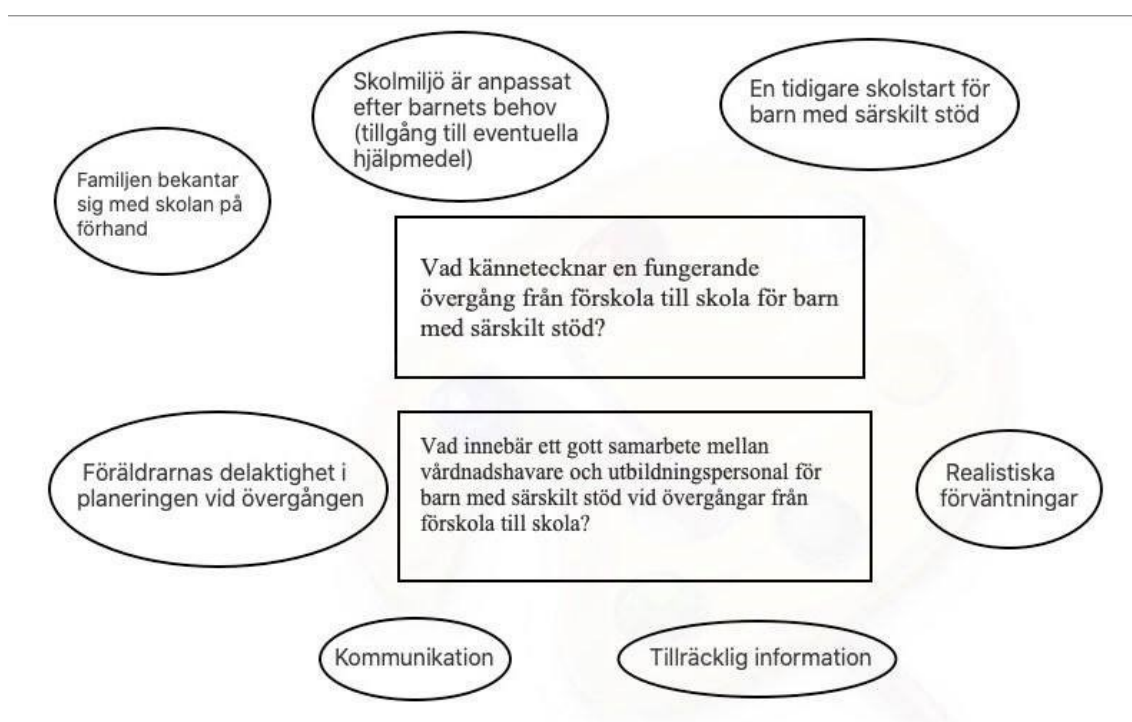
I detta kapitel redogörs de resultat vi har fått på basen av vår analys av material. Syftet med denna studie var att undersöka hur lärarna och vårdnadshavarna ska samarbeta vid övergången från förskola till skola med barn i behov av särskilt stöd, för att barnet ska uppleva övergången som positiv. Forskningsfrågorna inför detta arbete var 1) vad kännetecknar en fungerande övergång från förskola till skola för barn med särskilt stöd? 2) Vad innebär ett gott samarbete mellan vårdnadshavare och lärare för barn med särskilt stöd vid övergångar från förskola till skola?

I denna studie använde vi oss av 10 vetenskapliga artiklar som vi analyserat och sammanställt. I det materialet vi använde oss av är vissa studier en kombination av kvalitativa och kvantitativa metoder. I bilaga 2 finns en översikt av den analyserade litteraturen. I figur 2 finns det en översikt på hur vi har gått till väga med kategoriseringen. Vi började med att skapa underrubriker som vi sedan formulerade till två huvudrubriker. Dessa huvudrubriker är 1) Hur vårdnadshavarna och lärarna upplever övergångsprocessen?

sen för barn med särskilt stöd 2) Lärarnas och vårdnadshavarnas samarbete för en lyckad skolstart.

Vi inriktade vår studie inom småbarnspedagogik och syftet med litteraturstudien var att undersöka hur lärarna och vårdnadshavarna ska samarbeta vid övergången från förskola till skola med barn som är i behov av särskilt stöd för att barnet ska uppleva skolövergången som positiv. Varje barn ska ha rätt till stöd för en lärarutveckling oberoende situation. Resultatet visade att för en lyckad övergång så är det viktigt med en fungerande samarbete och kommunikation mellan vårdnadshavare och lärare och att barnet får bekanta sig med skolmiljön i god tid före skolstarten.

Figur 1: resultat

Figur 2: kategorisering

KODER:	KATEGORI:
<ul style="list-style-type: none"> - Lyckad skolövergång - Upplevelse av övergången ur vårdnadshavarnas perspektiv - Övergångar för barn med autism - Hur barn med intellektuell funktionsnedsättning anpassar sig till skolstarten - Lärarnas upplevelse vid övergångsprocessen - Utmaningar vid övergångar - Barn som har flera olika särskilda behov 	<p>Hur vårdnadshavarna och lärarna upplever övergångsprocessen för barn med särskilt stöd</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Lärarnas samarbete - Stöd för barnet och familjen - Det utmanande i övergångsprocessen - Socionomens roll i barnens skolövergång 	<p>Lärarnas och vårdnadshavarnas samarbete för en lyckad skolstart</p>

Hur vårdnadshavarna och lärarna upplever övergångsprocessen för barn i behov av särskilt stöd

Vad som kännetecknar en god övergång är en bred fråga och beror mycket på hur övergången beskrivs. Det beror på i vilket sammanhang man definierar en ”väl fungerande” övergång och vilket forskningsunderlag som har används för att mäta hur en övergång fungerar. Det som flera studier har kommit fram till då det gäller en positiv övergång är att bilda starka och ömsesidiga relationer som bygger på tillit och respekt. (Lillvist & Wilder 2019 s.33)

Av det materialet vi redovisat våra resultat var slutresultaten väldigt liknande. Resultaten visar att en fungerande övergång med barn i behov av särskilt stöd bör bekanta sig med skolan på förhand och att skolan tar på sig tillräckligt med tid att förbereda sig inför barnets skolstart. Till detta ingår en anpassad miljö enligt det enskilda barnets behov samt tillgång till eventuella hjälpmedel. (Marsh et al. 2017)

För att övergången skall vara fungerande bör barnet känna en samhörighet och trivsel till den nya skolan och uppmuntras till att vara delaktig i skolan. Barnet bör känna sig bekväm och trygg och få det stöd som motsvarar barnets behov. (Lillvis & Wilder 2019 s.33)

En annan viktig aspekt för att barnet skall uppleva övergången som positiv är att vårdnadshavarna och lärarna har realistiska förväntningar på barnet. Med detta menas att barnets förmågor motsvarar förväntningarna. Då kraven överstiger barnets faktiska funktionsförmåga kan det uppstå stress och barnet kan känna sig överbelastad. (Edfeldt 2017 & (Rous, Myers & Stricklin 2007)

Ifall barnet med det särskilda behovet har en sämre social förmåga är det viktigt att lärarna och vårdnadshavarna fokuserar på olika anpassningsmetoder.

Lärarnas och vårdnadshavarnas samarbete för en lyckad skolstart

Resultaten visar att för att barnet skall uppleva skolövergång som positiv är det viktigt med ett fungerande samarbete mellan vårdnadshavare och lärare.

Med samarbete menas det att det är viktigt att lärarna ger information till vårdnadshavarna, vilket gör att de får en djupare uppfattning om vad som bör tas i beaktande vid övergången och hur man kommer att arbeta vidare kring barnets övergång. (Janus et al. 2017 & Walker et al. 2012).

Det är viktigt att förbereda barnet i god tid före skolövergången sker. Det kan vara t.ex. att man kommer i förväg, före skolstarten och bekantar sig med miljön och lärarna. Det ger barnet en trygghetskänsla senare vid skolstarten. (La Para & Pianta 2000)

Före skolstarten är det viktigt att vårdnadshavarna och lärare gör upp en plan om barnets mål. Det är viktigt att sätta realistiska förväntningar och ta hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål. (Rous, Myers & Stricklin 2007)

Vidare arbete kräver en god kommunikation mellan lärare och vårdnadshavarna för att se barnets utveckling. Det är viktigt att personalen och vårdnadshavarna delar med sig om information om barnets framsteg eller vad man behöver arbeta mera kring vid. (Walker et al. 2012)

Samtidigt som man fokuserar sig på barnets resursförstärkande och bygger på att utveckla barnets kunskaper är det viktigt att barnet och barnets familj samt lärare/pedagoger samarbetar för att alla inblandade ska få en bra övergångsupplevelse. (Lillvis & Wilder 2019 s.33)

Enligt resultatet var vårdnadshavarna missnöjda med att de hade fått falska förhoppningar över hur övergången för deras barn skulle se ut. Lärarna och vårdnadshavarna hade diskuterat om familjens förväntningar och kommit överens om att skolstarten skulle se ut på ett visst sätt. Men väl när barnet övergick till skolan höll inte lärarna sina

ord. Vårdnadshavarna upplevde att barnet inte fick tillräckligt med stöd som hen hade lovats från början. (Janus et al. 2017)

8 DISKUSSION

I detta kapitel diskuteras resultaten, studiens metodval samt skribenternas reflektioner och resonemang kring studien.

Resultatdiskussion

Syftet med studien är att få svar på hur lärarnas och vårdnadshavarnas samarbete vid övergången från förskolan till skolan bör se ut för att barn med särskilt stöd skall uppleva övergångsprocessen som fungerande.

Forskningsfrågorna inför detta arbete är: Vad kännetecknar en fungerande övergång från förskola till skola för barn med särskilt stöd? Och Vad innebär ett gott samarbete mellan vårdnadshavare och lärare för barn med särskilt stöd vid övergångar från förskola till skola? Vi anser att det materialet vi utgick ifrån i vår studie gav stöd till våra forskningsfrågor och att vi därmed lyckades besvara forskningsfrågorna.

I bakgrundskapitlet och den teoretiska referensramen har väsentlig litteratur lyfts fram som behandlar vad övergångar innefattar, vad särskilt stöd innebär och olika exempel på vad särskilt stöd är samt utvecklingsteorier.

I teoretiska referensram använde vi oss av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori som handlar om barnets utvecklingsstadier genom övergångar och Van Genepps teori som handlar om barnets övergångsriter.

Koppling till teori:

Vi vill framhäva hur vi har anknutit Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori med begreppen mikro, meso, exo och makrosystem.

Enligt Bronfenbrenner (1979) handlar mikrosystemet om barnets förhållande till närmiljö vilket kan kopplas till barnets besök till nya skolmiljön och barnets process till övergången. Resultatet av vår studie stämmer överens med detta och visar att det är viktigt att barnet får bekanta sig med skolmiljön på förhand och att miljön är anpassad till barnets enskilda behov. (Marsh et al. 2017)

Bronfenbrenner menar att mesosystemet hör ihop till mikrosystemet. I mesosystemet reagerar barnet på relationerna mellan familjen och andra personer som t.ex. lärarna i nya miljön. Detta stämmer också överens med resultatet i studien. Walker (et al. 2012) lyfter fram hur viktigt det är att lärarna bemöter barnet och dess anhöriga på ett respektfullt sätt och att lärarna och vårdnadshavarna har en öppen kommunikation om barnets övergång.

Det tredje steget i Bronfenbrenners (1979) utvecklingsekologiska teori är exosystemet som inte direkt handlar om barnet utan t.ex. barnets vårdnadshavares arbetsplats eller hur vårdnadshavare kommunicerar till lärarna som senare kan påverka barnets situation och barnets behov/stöd i skolan. Även detta stämmer överens med studiens resultat som lägger vikt i hur viktigt det är att vårdnadshavarna hade en fungerande dialog med lärarna och att varken vårdnadshavarna eller lärarna ska lägga för höga krav på barnet. (Rous, Myers & Stricklin 2007)

Enligt Bronfenbrenner (1979) handlar makrosystemet om landets ekonomi och lagar som kan påverka barnets skolgång och beslut ifall ändringar görs. Detta togs inte upp i någon av de vetenskapliga artiklarna och stämmer inte därmed överens med resultatet.

Vid förberedelsen av övergången till skolan i den utvecklingsekologiska teorin betonas komponenterna person, process, kontext och tid. Med detta menas att övergångens natur och utgång påverkas till exempel av synliga drag hos det barn som börjar skolan, övergångsprogram som barnet får delta i, relation mellan hem och skola, tidsramen för upplevelserna och de politiska och samhälleliga kontexten vid övergången. (Bronfenbrenner 1979)

Van Genepps (1960) teorin handlar om hur viktigt det är att barnet förbereds i en övergångsprocess före förflyttning eller ny start i lärmiljö. När barnet börjar på en ny lärmiljö betyder det att man genomgår en övergångsprocess vilket innebär att man lämnar bakom sig det som är bekant från förut och är tvungen att möta och lära sig nytt. Resultatet av vår studie stämmer överens med detta och tar upp hur viktigt det är att barnet och familjen har tillräckligt med tid att förbereda sig till övergångsprocessen. Det är inte enbart barnet som måste anpassa sig till en ny miljö och omgivning utan även vårdnadshavarna. Familjerna ansåg att det inte fanns tillräckligt med tid för barnet att förbereda sig till skolstarten. Det krävs mera tid i förberedelsen för barn som är i behov av särskilt stöd och därmed va en del vårdnadshavare missnöjda eftersom de ansåg att barnets enskilda behov inte togs i beaktande. (Janus et al. 2017)

I den tidigare forskningen lyftes det fram hur viktigt kommunikationen och samarbetet mellan vårdnadshavarna och lärarna är samt att familjens önskemål tas i beaktande. (Conelly 2007)

En annan viktig aspekt för en fungerande övergång var att barnet och familjen bekantade sig i god tid med den nya skolmiljön. Lärarna ansåg att det var viktigt att göra en individuell plan för det enskilda barnets behov tillsammans med barnet och vårdnadshavarna och att detta skulle ske under fler tillfällen. (Rawlinson & Hamilton 2012)

I tidigare forskningen lyfter Giallo (et al. 2010) en undersökning som gjordes där vårdnadshavare fick delta i ett övergångsprocessprogram som vårdnadshavarna ansåg var givande och att de hjälpte dem att stöda barnen vid övergången. Det som vårdnadshavarna var missnöjda med var att lärarna inte höll sina ord med vad som tidigare hade kommits överens.

Efter att ha redovisat materialet inför denna studie kan vi konstatera att de resultat vi kom fram till och den tidigare forskningen har lyft upp samma aspekter till en lyckad övergång. De vetenskapliga artiklarna vi använde oss av hade väldigt liknande slutresultat. Vikten av ett fungerande samarbete och kommunikation mellan vårdnadshavarna och lärarna samt att barnet ska bekanta sig med miljön före skolstarten kom fram i nästan varje artikel. Artiklarna skulle gärna fått ha flera infallsvinklar för att få flera perspektiv på resultatet. Oavsett stöder litteraturen studiens resultat.

Metoddiskussion

Som metod inför arbetet har vi använt oss av en allmän litteraturstudie. Vi anser att denna metod har fungerat bra i vårt arbete. Vi valde denna metod för att kunna sammanställa tidigare forskning som gjorts inom detta område och med hjälp av den allmänna litteraturöversikten har vi även kunna belysa viktiga aspekter att ta i beaktande vid övergången.

Vi kunde också ha använt oss av en kvalitativ intervjustudie men vi ansåg att det skulle ha blivit invecklat och svårt att få ihop intervjuer då vi lever i en pågående pandemi. Vi utförde litteraturstudien med hjälp av Jacobsens innehållsanalys.

Vi kategoriserade och analyserade våra vetenskapliga artiklar med hjälp av en tabell. Tabellen visar vilka artiklar vi använt, vilket årtal de skrivits, var artikeln publicerats, i vilket syfte artikeln skrivits, vilken metod som använts och vilket resultat artikeln kommit fram till.

I analysprocessen började vi med att bilda en uppfattning och helhetsbild av den insamlade litteraturen. Vi läste det valda materialet noggrant igenom flera gånger. Därefter bildade vi underkategorier till varje enskild artikel dessa underkategorier är: lyckad skolövergång, upplevelsen av övergången ur vårdnadshavarnas perspektiv, övergångar för barn med autism, hur barn med intellektuell funktionsnedsättning anpassar sig till skolstarten, lärarnas upplevelser vid övergångsprocessen, utmaningar vid övergången barn med flera särskilda behov, lärarnas samarbete, stöd för barnet och familjen och socionomens roll i barnets övergång. Dessa underkategorier delades i sin tur i två huvudkategorier: 1) Hur vårdnadshavarna och lärarna upplever övergångsprocessen för barn med särskilt stöd 2) Lärarnas och vårdnadshavarnas samarbete för en lyckad övergång.

Att analysera och kategorisera artiklarna hjälpte oss att bilda en helhetsbild av artiklarna. Eftersom flera artiklarna kom fram till samma eller liknande resultat var det relativt lätt för oss att bygga upp kategorisering. Med hjälp av kategoriserings bilagan anser vi att vi fick en bättre struktur i resultat delen.

Då vi påbörjade litteratursökningen lade vi upp urvalskriterier för att hitta relevant litteratur till studien. Detta hjälpte oss att begränsa antalet artiklar. Då vi började med artikelsökningen fanns det mycket material inom detta område, men eftersom vi fokuserade oss på barn i förskoleåldern, begränsades materialet tydligt. Materialets mängd minskade och det var en tidskrävande process att hitta dem. Vi vet att eftersom vi inte kunde kritiskgranska artiklarna så dras kvaliteten på vårt arbete ner. Trots detta anser vi att vi lyckades besvara våra frågeställningar.

Materialet som vi använde oss av hittade vi genom Arcadas databaser som ESCOB och Google Scholar. De flesta artiklarna som vi använde oss av var gratis men eftersom artikel mängden var begränsad hamnade vi köpa någon artikel för att komma fram till ett bättre resultat. Eftersom vi inte hittade många finländska vetenskapliga artiklar som stöder vår studie valde vi att använda oss av artiklar från USA, Australien, Kanada och Irland. Vi anser att det inte har någon skillnad från vilket land artiklarna är ifrån, eftersom det finns barn i behov av särskilt stöd i alla länder och alla genomgår övergångar. Vi har främst använt oss av artiklar på engelska. På grund av att vi enbart kan engelska och svenska har vi säkert gått miste om väsentlig forskning.

Till vårt arbete har vi använt oss av två utvecklingsteorier och vi upplevde att Arnold-Van Genepp teori var svår att koppla in i vårt arbete eftersom det stod mera om övergången under livscykeln och inte tillräckligt mycket om barnets övergångar.

Tidigare forskning som vi använde oss av var svåra att få tag i. Eftersom många länder har olika system och börjar dagis/skola i olika åldrar har vi gått miste om flera bra artiklar på grund av åldersskillnader.

Slutdiskussion

I detta kapitel kommer vi att sammanfatta hela vår studie samt ge förslag till fortsatt forskning. Detta arbete har varit givande på många olika plan. Vi har fått en djupare uppfattning om vad särskilt stöd innefattar samt vilka olika steg som hör till utredningen om särskilt stöd. Vi har också fått kunskap om hur viktigt det är för barnet att övergången sker smidigt samt hur viktig dialogen är mellan vårdnadshavarna och lärarna men också dialogen mellan lärarna sinsemellan. Lärdomsprovets process har varit lång och krävande men vi är nöjda med det utförda arbetet. Med detta arbete vill vi öka kunskap hos familjer som har ett barn med särskilda behov men också upplysa vårdnadshavarna och lärarna om hur viktigt det är för dem att samarbeta och inte lägga för höga krav på barnet.

Som förslag till vidare forskning skulle barn med särskilt stöd kunna påbörja skolan tidigare. Detta skulle hjälpa barnen att anpassa sig till och bekanta sig till den nya miljön samt att det skulle finnas tillräckligt med tid att uppfylla familjens önskemål. Det som togs upp flera gånger i den litteraturen vi använt oss av var tidsbristen. Därför anser vi att detta är någonting man skulle kunna uppfylla i framtiden.

KÄLLOR

- Ahtola, A, Björn.P-M., Turunen, T. , Poikonen, P-L, Kontoniemi, M, Lerkkanen, M-K & Nurmi, J-E, 2016, the concordance between teachers and parents perceptions of school transition practices, a solid base for the future
- A.M, Connelly, 2007, Transition of families from early intervention to preschool intervention for children with disabilities, 25.02.2021
- A, Marsh,. V, Spagnol,. R, Grove,. V, Eapen, 2017, Transition to school for children with autism spectrum disorder, A systematic review, hämtad 18.03.2021
- Asmervik.,S., Ogden., T & Rygvold., A-L., 1995, Barn med behov av särskilt stöd
- Ballam, N., Perry, B. & Garpelin, A. (2017). (Eds.) Pedagogies of educational transitions. New York: Springer publication.
- Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: Experiments by nature and design. Cambridge, M.A.: Harvard University Press.
- Broström, S., 2009. Tilpasning, frigø og demokrati. Første steg 2, pp. 24-28.
- C, L, Waters, A, Friesen, 2019, Parent experiences of Raising a Young child with multiple disabilities: The transition to preschool, hämtad 24.02.2021
- Cottis., T., 2017., you can take it with you, transitions and transitional object in psycho-therapy with children who have learning disabilities
- C, Waters, A, Friesen, 2016, the transition to preschool for a child with multiple disabilities: family perspectives, hämtas 25.02.2021
- Dobbins, M. & Abbot, L. (2010). Developing partnership with parents in special schools: Parental perspectives from Northern Ireland. Hämtad: 13.12.2020
- Edfeldt, D. (2017). Hjärna i förskolan – Vägen till barns lärande och utveckling
- Fabian., H & Dunlop.W., 2007, informing transitions in the early years
- Fernell, E. ,2012, Barn med intellektuell funktionsnedsättning
- Friberg., F., 2017., Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten
- Friberg., F., 2006., Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten
- Forsberg., C & Wengström., Y., 2008, Att göra en systematisk litteraturstudie: värdering, analys och presentation om omvårdnadsforskning
- Giallo, R, Treyvaud, K, Matthews, J & Kienhuis, M, 2010, Making the Transition to Primary School: An Evaluation of a Transition Program for Parents
- Griebel, W. & Niesel. R. (2009). A developmental psychology perspective in Germany. Hämtad: 23.02.2021
- Grunewald (2004). Orsaker till utvecklingsstörning. Omsorgsboken: en bok om människor med begåvningsmässiga funktionshinder. Stockholm: Liber, s 53-64.

- Hacıbrahimoğlu, B.Y., Kargin, T.,(2017), Determining the Difficulties Children with Special Needs Experience during the Transition to Primary School, hämtad: 4.12.2020
- Henricson, M., 2012, Vetenskaplig teori och metod, Studentlitteratur.
- Ineland., J., Molin .,M & Sauer., L., 2019, intellektuell funktionsnedsättning, samhälle och välfärd
- Jacobsen D,I., 2012, Förståelse, beskrivning och förklaring : introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete
- Jacobsen, D-I, 2007, Förståelse, beskrivning och förklaring, introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete
- Janus, Kopechanski, Cameron, Hughes. 2017, Kanada, Starting Kindergarten: Transition Issues for children with special needs.
- Johannessen, Eva (1997). Barn med emotionella problem. Lund: Studentlitteratur.
- K, M La Para, R, C Pianta, 2000, Teachers' Reported Transition Practices for Children Transitioning into Kindergarten and First Grade, hämtad 10.02.2021.
- Kylén, G. (1981). Begåvningsutveckling hos utvecklingsstörda, Stockholm: Stiftelsen ALA, Handikappinstitutet.
- Lillvist., A & Wilder., J, 2017, Barns övergångar, Förskola, Förskoleklass, fritidshem, grundsärskola och grundskola
- L. L. McIntyre, J. Blacher B. L. Baker, 2006 The transition to school: adaptation in young children with and without intellectual disability, hämtad 06.11.2020
- N, Ballam, B, Perry, A, Garpelin, 2017, Pedagogies of educational transitions, Springer.
- Rous, Myers, Stricklin, 2007, USA, Strategies for Supporting Transitions of Young Children with Special Needs and Their Families
- Sandberg., A., 2009, Med sikte på förskolan – barn i behov av stöd
- Siddiqua, A., Janus, M., 2017 Experiences of parents of children with special needs at school entry: a mixed method approach, hämtad: 29.10.2020
- Schischka, J., Rawlinson, C.,Hamilton, R., 2012, Factors Affecting the Transition to School for Young Children with Disabilities, hämtad: 26.10.2020
- Sharon E. Rosenkoetter, A H. Hains, C, Dogaru, 2007, Successful transition for young children with disabilities and their families: roles of school social workers, hämtad 22.02.2021
- U M.Walter., C, G, Petr, 2004, Promoting Successful Transitions from day school to regular school environments for youth with serious emotional disorders, hämtad 29.01.2021.
- Utbildningsstyrelsen, 2014, Gruderba för förskoleundervisningens läroplan. Tillgänglig: https://www.finlex.fi/data/normit/42237/Oph_1020112014_sv.pdf. Hämtad:26.11.2020
- Van Gennep, A. (1977). The rites of passage. London: Routledge.
- Van Gennep., A., 1960., The rites of passage., Chicago university of Chicago press

Vogler, P., Crivello, G. & Woodhead, M. (2008). Early childhood transitions research: A review of concepts, theory, and practice. Working Paper No. 48. The Hague: Bernard van Leer Foundation

Walker, S., Dunbar, S., Meldrum, K., 2012, The transition to school of children with developmental disabilities: Views of parents and teachers, hämtad, 09.11.2020

BILAGOR

Bilaga 1. Insamling av databas

Databas	Sökord	Träffar
EBSCO	Children with disabilities OR special needs AND transition AND cooperation	37
EBSCO	Children with disabilities OR special needs AND transition AND parents and teachers	94
EBSCO	Children with intellectual AND development disabilities AND transition	25
EBSCO	Preschool to school AND children with special needs OR disabilities AND transition	14
GOOGLE SCHOLAR	Cooperation between parents and teachers in transition to school for children with special needs	17 800
GOOGLE SCHOLAR	Transition from preschool to elementary school for children with special needs	20 800
GOOGLE SCHOLAR	Transition from preschool to elementary school for children with disabilities	18 900
GOOGLE SCHOLAR	Transition from preschool to elementary school for children in the autism spectrum	18 100

Bilaga 2: resultat av material

FÖRFATTARE/ ÅR/LAND	RUBRIK/TYP AV STUDIE	Tvärsnittsstudie	SYFTE/RESULTAT
U M Walter, C, G, Petr, 2004, USA	Promoting successful transition from day school to regular school environments for youth with serious emotional disorders. <u>Kvantitativ studie.</u>		Syftet med studien var att fokusera på samarbete mellan vårdnadshavare/lärare och skolmiljö för barn som har sociala och emotionella störningar. Resultaten visade att barn som hade en bra relation till familjen och lärarna samt att vårdnadshavare och lärarna samarbetade tillsammans, upplevde övergången som positiv. Även att barnet fick bekanta sig med skolmiljö på förhand underlättade övergångsprocessen.
<u>K.M</u> La Para, R,C Pianta, 2000, USA	Teachers Reported Transition Practices for Children Transitioning into Kindergarten and First Grade. <u>Kvalitativ studie.</u>	Frågeformulär/statistisk analys	Syftet med studien var att göra en undersökning om hur lärarna använder sig av övergångspraxis. Resultaten visade sig att de flesta lärarna ordnade besök till skolan före skolstart så barnen och familjen skulle kunna bekanta sig med skolmiljön och lärarna
Janus, Kopechanski, Cameron, Hughes. 2017, Kanada	Starting Kindergarten: Transition Issues for children with special needs. <u>Kvalitativ studie.</u>	Intervjustudie	Syftet var föräldrarnas upplevelse av <u>övergången.</u> Resultaterna visade att vårdnadshavare var missnöjda eftersom de ansåg att barnen inte fick det stöd som de hade blivit lovat från början.
Rous, Myers, Stricklin, 2007, USA	Strategies for Supporting Transitions of Young Children with Special Needs and Their Families. <u>Kvalitativ studie.</u>	Intervjustudie/Kvalitativ innehållsanalys/fokusgrupps intervjuer	Syftet var att stödja och besvara de frågor som familjen hade och hur man skulle uppnå målen. <u>Resultaterna</u> visade att genom att ha realistiska förväntningar, noggrann planering och ge tid till

			barnen och familjen att anpassa sig ledde till en fungerande övergång.
A, <u>Marsh</u> , V, <u>Spagnol</u> , R, <u>Grove</u> , V, Eapen, 2017, USA	Transition to school for children with autism spectrum disorder. <u>Kvantitativ studie</u> .	Systematisk översikt	Syftet var att väcka mera kunskap om hur barn med autism anpassar sig till skolan och hur vårdnadshavarna och lärarna bör fungera för att barn inom autismspektrum ska uppleva en positiv övergång. <u>Resultaterna</u> visade att vårdnadshavarnas delaktighet i planeringen, familjen bekantar sig med skolan på förhand, god kommunikation och samarbete
McIntyre, et.al. 2006, USA	The transition to school: adaptation in young children with and without intellectual disability. <u>Kvalitativ studie</u> .	Intervju/Longitudinellstudie	Syftet var att jämföra hur barn med intellektuell funktionsnedsättning och barn utan intellektuell funktionsnedsättning anpassade sig till skolstarten. Resultaten visade att barn med funktionsnedsättning hade betydligt svårare att anpassa sig till skolan och orsaken till detta var att barnen inte hade samma sociala kompetens som andra barn.
Walker, et.al., 2012, <u>Australia</u>	The transition to school of children with developmental disabilities: Views of parents and teachers <u>Kvantitativ och kvalitativ datainsamling</u> .	Intervju/enkät	Syftet var om vad som krävs för att övergångsprocessen ska upplevas som positiv samt vad som kommer att vara utmanande. <u>Resultaterna</u> visade att de flesta föräldrarna tyckte att samarbete fungerade

			bra mellan dem och lärarna, medan andra vårdnadshavare ansåg att skolan inte var tillräckligt förberedd för enskilda barnets behov. Lärarna upplevde att det var utmanande att samarbeta med barn som hade koncentrationssvårigheter samt att lärarna för höga förväntningar.
Hacıbrahimoğlu, Kargin, 2017, Kanada	Determining the Difficulties Children with Special Needs Experience during the Transition to Primary School Kvantitativ och kvalitativ datainsamling	Kvalitativ innehållsanalys med induktiv ansats	Syftet: Lärarnas upplevelse under övergångsprocessen för barn med särskilt stöd. <u>Resultaterna</u> visade att lärarna upplevde att övergångarna var utmanande eftersom de måste ta i beaktande barnets individuella behov, barnets och familjens perspektiv, familjens önskemål samt tidsbrist.
C, L, Waters, A, Friesen, 2019, USA	Parent experiences of raising a young child with multiple disabilities: The transition to Preschool Kvalitativ studie	Fenomenologisk metod	Syftet var att hur lärarna och vårdnadshavarna bör fungera vid skolövergången med barn inom autismspektrumet. <u>Resultaterna</u> visade att övergångarna överlag upplevdes som positiva men familjen skulle kunna få mera stöd och att lärarna skulle sätta i fokus familjens individuella behov.
Dobbins & Abbot, 2010 Irland	Developing partnership with parents in special schools: Parental perspectives from Northern Ireland. Journal of Research in Special Educational Needs Kvalitativ studie	Enkät/frågeformulär	Syftet: Föräldrarnas upplevelse vid övergången. <u>Resultaterna</u> visade att vårdnadshavarna tyckte att samarbetet var fungerande